

การ

บริหารสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม: ประสบการณ์โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว

ธีรศักดิ์ พันธุ์มาศ^{1*}

วิระพันธ์ เขียวเงิน²

นิธิกานต์ พวงดอกไม้³

รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2567 แก้ไขบทความ: 20 เมษายน 2567 ตอรับบทความ: 25 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมผ่านประสบการณ์ของโรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญและนักเรียนจะใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา หากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเสี่ยงจะยิ่งเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดเหตุที่ไม่คาดคิดได้ เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดในสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้องในการรักษาความปลอดภัย โดยมีจุดเด่นเริ่มต้นจาก 1) การทำงานด้วยใจ การเข้าใจและฟังข้อเสนอแนะจากทีมงาน 2) การวางแผนการทำงานและสร้างเป้าหมายที่ชัดเจน 3) การทำงานเป็นทีม เสริมสร้างความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงาน 4) การมีความสุขกับการทำงาน เป็นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สร้างสรรค์ 5) สร้างเครือข่าย สร้างระบบและร่วมมือทั้งภายในและภายนอก 6) ความรู้และประสบการณ์ เสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ร่วมกันที่ยืดหยุ่นและทันสมัยสู่การบริหารที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น การดำเนินงานขั้นตอนที่ชัดเจนและครอบคลุมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบตามแนวคิด PLODPHI MODEL ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วางแผนการดำเนินงาน 2) เรียนรู้ ศึกษาข้อมูล 3) สังเกต ฝ้าดู ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น 4) ลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหา 5) นำเสนอผลการดำเนินงาน 6) ตรวจสอบประเมินผล และ 7) ปรับปรุงแก้ไข ตามที่โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาวนำแนวทางเหล่านี้มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต ความสุขและปลอดภัย ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนการสร้างควมไว้วางใจผู้เกี่ยวข้องทุกระดับและสร้างความเชื่อมั่นในการให้การศึกษาที่โรงเรียนแห่งนี้

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษาปลอดภัย โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว

¹ ครูผู้ช่วย โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

* อีเมล: teerasal.sf@gmail.com

² ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

³ ครูผู้ช่วย โรงเรียนบ้านวังทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

Participatory Safe School Management: School Experience Wat Houg Nam Khao

Teerasak Phanthumat ^{1*}
Weeraphan Khiawngoen ²
Nithikarn Phuangdokmai ³

Abstract

This article aims to present a participatory approach to school safety through the experiences of Wat Huang Nam Khao School. The school is a vital learning environment, and students spend a significant amount of time engaging in various activities on the premises. If the school environment poses risks, the likelihood of unforeseen incidents increases. To prevent such risks within the school, it is the responsibility of everyone involved to ensure safety. The strengths of this approach include 1) Working with heart: understanding and listening to suggestions from the team. 2) Planning and clear goal setting: Planning and setting clear goals for activities. 3) Teamwork: Collaborating to enhance abilities and efficiency. 4) Joy in work: Cultivating a creative working culture. 5) Networking: Building networks and collaboration both internally and externally and 6) Knowledge and Experience : Enhancing potential and continuous learning in flexible and contemporary ways to adapt to changes. The operational process follows the PLODPHI MODEL, consisting of seven steps) Plan: Plan the course of action. 2) Learn: Study and gather information. 3) Observe: Monitor and watch for potential risks. 4) Do: Take action and solve problems. 5) Present: Present the results of actions. 6) Assessment: Evaluate and assess results and 7) improvement: Improve and adjust as needed. Wat Houg Nam Khao School has successfully applied these guidelines to manage school safety collaboratively. This has resulted in physical and mental well-being for students and educational staff, contributing directly to the development of educational quality and student learning outcomes. Moreover, it has built trust at all levels and confidence in providing education at this school.

Keywords: Participatory Management, Safety Education, Wat Huang Nam Khao School

---

¹ Assistant Teacher, Wat Houg Nam Khao School Under the jurisdiction of Trat Primary Educational Service Area Office

* Email: Teerasak.sf@gmail.com

² Director of Wat Huang Nam Khao School, under the supervision of the Trat Primary Education Area Office

³ Assistant teacher, Ban Wang Thong School Under the jurisdiction of Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office, Area 1

บทนำ

การดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและขาดการดูแลอย่างแท้จริง ดังเห็นได้จากการมีข่าวเด็กถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ การประสบอุบัติเหตุ การได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต โดยบ่อยครั้งพบว่า เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในรั้วสถานศึกษา ซึ่งที่จริงแล้วสถานศึกษาควรที่จะเป็นสถานที่ให้เด็กและนักเรียนอยู่อย่างมีความสุขและได้รับการคุ้มครองดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2551: 1) แม้ว่า พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มนตรี พิกมมงคล, 2564: 83) การที่นักเรียนจะมีคุณลักษณะดังกล่าวได้ จำเป็นต้องมีการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย จาก พรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ระบุว่า สถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และจัดการความปลอดภัยแก่นักเรียน (กระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548)) เนื่องจากนักเรียนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาประกอบกับเด็กและนักเรียนอยู่ในวัยกำลังซุกซน คึกคะนอง หากสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาไม่มีความปลอดภัย จะยิ่งเป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุที่ไม่คาดคิดได้ จากสถิติของกรมควบคุมโรค ในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ปี 2563-2565 เปิดเผยข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนที่เกิดขึ้นกับรถรับส่งนักเรียน เกิดอุบัติเหตุทั้งสิ้น 27 ครั้ง บาดเจ็บและต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล 485 ราย เสียชีวิต 2 ราย (กรมควบคุมโรค, 2566) เหตุการณ์ความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ในมุมมองของคนทั่วไปสะท้อนถึงการขาดการบริหารความปลอดภัย เป็นเรื่องที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญตระหนักและเข้มงวดจริงจัง เพื่อไม่ให้เหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำอีก กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญ จึงได้มีวาระเร่งด่วน (Quick Win) เกี่ยวกับความปลอดภัย โดยจัดให้มีรูปแบบวิธีการ กระบวนการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการสร้างทักษะให้นักเรียนมีความสามารถในการดูแลตนเองจากภัยอันตรายต่าง ๆ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมยุคปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

ความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะนอกจากจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและปลอดภัย ยังมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนการสร้างควมไว้วางใจและความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นวิธีที่สามารถตอบสนองต่อสภาพปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม จะช่วยให้สถานศึกษาเข้าสู่กระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง บทความนี้นำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม โดยให้ตัวอย่างจากประสบการณ์ของโรงเรียนวัดหัวน้ำขาว สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาจังหวัดตราด เพื่อให้ได้แนวทางและประสบความสำเร็จในการพัฒนา

สถานศึกษาปลอดภัยและมีคุณภาพ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพราะการบริหารที่ใช้วิธีการแบบเปิดโอกาสให้บุคคลหรือผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผนช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจภายใต้เป้าหมายที่กำหนด ดังเช่นคำกล่าวของ ศุภลักษณ์ ปะโปตินันท์ (2566) ระบุว่าเป็นการตัดสินใจของบุคคลเพื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของบุคคล ได้แก่ การอยู่ในบริบทการทำงานที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันในองค์กร มีการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมเป็นประชาธิปไตย การได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการติดต่อประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างเปิดเผย ตลอดจนเป้าหมายองค์กรต้องสนองตอบความต้องการพื้นฐานของบุคคลได้ รวมถึงเป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีอิสระในการทำงาน โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมติดตามประเมินผลภายใต้พื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยที่จะเป็นที่ยอมรับ ลดความขัดแย้งและสร้างผลประโยชน์ร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด (วรรณภา ไฉยเย็น, 2564 :1110)

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เน้นการร่วมมือและการมีส่วนร่วมของบุคคลได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะ ประกอบการตัดสินใจตามเป้าหมายที่กำหนด ได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นการทำงานเป็นทีมสร้างความเชื่อมั่น สร้างความสุขในการทำงาน และสร้างเครือข่ายทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีมากขึ้น เนื่องจากมีการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์จากทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาต่อไป

กระบวนการที่ทำให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารงานในสถานศึกษา โดยมีลักษณะเด่นที่เน้นทั้งการทำงานด้วยใจ การวางแผนการทำงาน การทำงานเป็นทีม การสร้างความสุขในการทำงาน การสร้างเครือข่าย ความรู้และประสบการณ์ มีรายละเอียดดังนี้

การทำงานด้วยใจ (Heart) คือ การทำงานหรือการปฏิบัติต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของบุคลากรในสถานศึกษา เน้นไปที่ความเข้าใจ ความใส่ใจ และความห่วงใยต่อบุคลากรตามบริบทการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ต้องการสร้างสภาพแวดล้อมทำงานที่ดีและเต็มไปด้วยความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

การวางแผนการทำงาน (Head) คือ กระบวนการที่สำคัญในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและ การวางแผนเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้ร่วมงานทราบถึงทิศทางและวัตถุประสงค์ การเข้าใจและร่วมมือกัน ในการปฏิบัติตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

การทำงานเป็นทีม (Hand) คือ การสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพและความสามารถในการทำงานร่วมกัน เป็นส่วนสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารต้องสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการทำงานเป็นทีมและ สนับสนุนการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน

การมีความสุขกับการทำงาน (Health) คือ การสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ทำให้บุคลากร มีความสุขและพึงพอใจ ส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ต่อความสุขทั้งทางกายและจิตใจของบุคลากร โดยการสร้าง วัฒนธรรมการทำงานที่สร้างสรรค์ ไม่ได้เน้นเพียงแต่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ และประสิทธิภาพ ในการทำงานเท่านั้น

การสร้างเครือข่าย (Networks) คือ กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อสร้างระบบและความ ร่วมมือทั้งภายในและภายนอก เพื่อปรับปรุงและเสริมสร้างในแต่ละด้านที่มีความจำเป็น โดยเน้นการทำงาน ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นการสร้างเครือข่ายด้านความปลอดภัยมีหลายด้านที่ควรให้ความสำคัญกับการสร้าง เครือข่ายภายในการสร้างเครือข่ายภายนอก การสร้างเครือข่ายที่มีความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลและประสบการณ์ การเข้าร่วมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ต่าง ๆ

ความรู้และประสบการณ์ (Knowledge and Experience) คือ การสนับสนุนการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ภายในสถานศึกษาและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยสร้างสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและทันสมัย ทำให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องรู้สึกถูกเอาใจใส่และ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้เกิดผลการทำงานที่ดีและความพึงพอใจจากนักเรียน บุคลากร ในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า กระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วม เปรียบเสมือน บันไดสู่ความสำเร็จ เริ่มต้นจาก 1) การทำงานด้วยใจ การเข้าใจและฟังข้อเสนอแนะจากทีมงาน 2) การวางแผนการทำงานและสร้างเป้าหมายที่ ชัดเจน 3) การทำงานเป็นทีม เพื่อเสริมสร้างความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงาน 4) การมีความสุข กับการทำงาน เป็นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สร้างสรรค์ 5) สร้างเครือข่าย สร้างระบบและร่วมมือทั้ง ภายในและภายนอก 6) ความรู้และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและการเรียนรู้ร่วมกันที่ยืดหยุ่นและ ทันสมัย จะก่อให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ข้อความที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ดัง ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4HNK

ที่มา: พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

สถานศึกษาปลอดภัย คืออะไร

สถานศึกษาถือว่าเป็นศูนย์กลางที่มีบทบาทเสมือนเป็นบ้านหลังที่สองสำหรับนักเรียน โดยนักเรียนจะใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา ประกอบกับเด็กและนักเรียนอยู่ในวัย ชุกชอน คึกคะนอง หากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเสี่ยง ก็จะทำให้เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุที่ไม่ คาดคิดได้ เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุที่มักเกิดในสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้องในการรักษา ความปลอดภัย ดังคำกล่าวของกฤษฎา ศรีสุชาติ (2559) ระบุว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียน การดำเนินงานเพื่อความปลอดภัยในสถานศึกษาต้องครอบคลุม มาตรการต่าง ๆ ที่เน้นการป้องกันและจัดการกับความเสี่ยง การสร้างความปลอดภัยให้แก่นักเรียนและการ ปกป้องคุ้มครองนักเรียนจากภัยอันตรายต่างๆ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต และการเรียนรู้ได้อย่างมีความปลอดภัยและสมบูรณ์ การดำเนินการเพื่อปกป้องความปลอดภัยนี้จำเป็นต้องใช้ หลายมิติและมีการครอบคลุมทั้งด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ส่วนศุภร ณะภาณุ (2564) กล่าวอีกว่า เป็นการป้องกัน หลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นได้ทุกขณะตั้งแต่เด็กปฐมวัย นักเรียนและบุคลากรที่เข้ามาภายใน และออกจากสถานศึกษา ซึ่งมีความคล้ายกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) ในการ ประชุมโดยมีใจความว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของนักเรียนตั้งแต่เดินทางเข้า สู่ประตูรั้วโรงเรียนจนออกจากโรงเรียนถึงบ้าน กล่าวคือ ในการเดินทางมาเรียนของนักเรียนจะต้องมีการดูแล โดยมีการจัดครูเวรดูแลหน้าประตูโรงเรียนช่วงเช้าและเย็น มีการควบคุมดูแลการใช้รถโรงเรียนที่ปลอดภัย รวมถึงการใช้รถบนท้องถนนและพาหนะในการมาเรียนของนักเรียน โดยจัดบริเวณที่จอดรถให้มีความ ปลอดภัยต่อนักเรียน กำหนดพื้นที่จอดรถและจุดรับ-ส่งนักเรียนให้มีความปลอดภัย และจัดครูดูแลทางข้ามม้า ลายหน้าโรงเรียน ส่วนในด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนปลอดภัย ต้องมีการเข้มงวดกวดขัน ให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ “ปลอดภัยยาเสพติด/สารเสพติดทุกชนิด” รวมถึงสมุนไพรควบคุม (กัญชา) และปลอด อาวุธทุกชนิด ในขณะที่ประตูโรงเรียน รั้วโรงเรียน ต้องมีความแข็งแรงไม่ชำรุด มีการสำรวจและซ่อมบำรุง

ระบบป้องกัน ระบบแจ้งเตือน ระบบอาณัติสัญญาณเตือนภัยให้สามารถพร้อมใช้งาน พร้อมทั้งขจัดมุมอับและจุดเสี่ยงที่เป็นอันตรายต่อนักเรียน

สรุปได้ว่า สถานศึกษาปลอดภัย คือ สถานศึกษาที่มีการดำเนินการตามมาตรการเพื่อความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร การวางแผนและดำเนินการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้าน การศึกษาและสุขภาพ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนและบุคลากรภาคปฏิบัติและทฤษฎี ในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของตนเองและผู้อื่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษา ปลอดภัยและสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง

ความเสี่ยงจากความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษา

ความเสี่ยงในสถานศึกษาเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและมีผลกระทบทั้งในด้านการศึกษาและสุขภาพ ของนักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา การเผชิญกับความเสี่ยง อาจมีผลกระทบทั้งทางกายภาพ และจิตใจของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น ความเสี่ยงจากความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษานั้นสามารถพิจารณาได้จาก มุมมองต่าง ๆ สถานศึกษามีแนวทางการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา ขอขยายความปลอดภัยของ สถานศึกษา 4 กลุ่มภัย ประกอบด้วย 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) 2) ภัยที่เกิด จากอุบัติเหตุ (Accident) 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพ ทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ เรียกอีกอย่างว่า "ภัยรุนแรง" หรือ "การละเมิดสิทธิ มนุษยชน" ซึ่งประกอบด้วยหลายประการดังนี้ *การลวงละเมิดทางเพศ* เป็นการกระทำทางเพศที่เป็นการละเมิด สิทธิและความปลอดภัยของบุคคล โดยทั่วไปแล้วนิยมพบในรูปแบบของการข่มขืนหรือการล่วงละเมิดทางเพศ ที่ไม่ได้รับความยินยอม *การทะเลาะวิวาท* เป็นการขัดแย้งและการทะเลาะวิวาทที่อาจเป็นการใช้ความรุนแรง ทางคำพูดหรือทำที่ต่อกัน การกลั่นแกล้งรังแก เป็นการแพร่กระจายข้อมูลเท็จเพื่อก่อให้เกิดความขัดแย้งและ วุ่นวายในสังคม *การชุมนุมประท้วงและการจลาจล* เป็นการรวมตัวกันเพื่อประท้วงหรือแสดงออกในบริเวณ พื้นที่สาธารณะ โดยบางครั้งอาจพาไปสู่การจลาจลและความไม่สงบ *การก่อวินาศกรรม* เป็นการใช้อำนาจทางทหารในลักษณะที่ไม่เหมาะสมหรือทำลายสิทธิและความเสรีของบุคคล *การระเบิด* เป็นการ ใช้วิธีระเบิดหรือการใช้วัตถุระเบิดเพื่อก่อให้เกิดความเสียหาย *สารเคมีและวัตถุอันตราย* เป็นการใช้อำนาจหรือ วัตถุที่อาจเป็นอันตรายเพื่อทำลายหรือทำให้เกิดอันตรายต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อม *การล่อลวง ลักพาตัว* การ ใช้เทคนิคล่อลวงหรือการลักพาตัวเพื่อทำให้บุคคลเข้าสู่สถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ทุกภัยที่เกิดจากการใช้ความ รุนแรงของมนุษย์เป็นภัยต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และสิทธิมนุษยชน และมีผลกระทบทั้งต่อบุคคลและสังคม การ ป้องกันและแก้ไขภัยรุนแรงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความสงบและยั่งยืน

2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ คือ ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุที่มีหลายประการ แต่ละประการ มีลักษณะและการป้องกันที่แตกต่างกันไปดังนี้ *ภัยธรรมชาติ* เป็นอุบัติเหตุที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น

แผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟป่า หรือภูเขาไฟ สามารถก่อให้เกิดความเสียหายได้ทั้งทรัพย์สินและชีวิตคน *ภัยจากอาคารเรียน* สิ่งก่อสร้างเป็นอุบัติเหตุที่เกิดจากสิ่งก่อสร้าง เช่น การพังทลายของอาคาร การล้มลงของสิ่งก่อสร้าง หรือการรั่วซึมของสารเคมีในอาคาร *ภัยจากยานพาหนะ* เป็นอุบัติเหตุที่เกิดจากการใช้ยานพาหนะ เช่น การชนกันรถยนต์ และการเสียหลัก *ภัยจากกิจกรรม* เป็นอุบัติเหตุที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นปืนปาย กิจกรรมค่ายผจญภัย หรือกิจกรรมกีฬา และภัยจากเครื่องมือ อุปกรณ์ เป็นอุบัติเหตุที่เกิดจากการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ เช่น การตกจากที่สูง การใช้เครื่องจักร หรือการใช้สารเคมีโดยไม่ถูกต้อง ในการป้องกันความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ เราควรมีมาตรการป้องกันที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ เช่น การให้ความรู้และการฝึกฝน การติดตั้งระบบป้องกัน และการใช้อุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงและลดความเสียหายที่เกิดขึ้น

3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) คือความเสี่ยงเกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ต่าง ๆ มีลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะของการละเมิดดังนี้ *การถูกปล่อยปละ ละเลย ทอดทิ้ง* การไม่ได้รับความสนใจหรือการทำลายจากบุคคลหรือสังคม ซึ่งสามารถทำให้ผู้ถูกละเมิดรู้สึกถูกทอดทิ้งหรือไม่ได้รับความเคารพ และคุ้มครองตามสิทธิ์ของตน *การคุกคามทางเพศ* การทำให้บุคคลรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือไม่ได้รับความเคารพในบริบททางเพศ ซึ่งอาจประกอบด้วยการก่อกวนทางเพศ การล่วงละเมิดสิทธิ์ทางเพศ หรือการใช้ความเหยียดหยามทางเพศ *การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม* การไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือความเสมอภาคในสังคม เช่น การถูกละเมิดในเชิงวัฒนธรรม และการถูกละเมิดทางสังคม ความเสี่ยงจากการละเมิดสิทธิ์เหล่านี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบทาง สุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของบุคคลที่ถูกละเมิดได้ และบางครั้งอาจต้องใช้อกฎหมายหรือมาตรการอื่น ๆ เพื่อป้องกันและระงับการละเมิดนี้ในสังคม

4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจนั้นมีหลายประการ แต่ละประการมีลักษณะที่แตกต่างกันไปดังนี้ *ภาวะจิตเวช* เป็นสภาวะทางจิตที่ไม่ดี ซึ่งอาจประกอบด้วยอาการซึมเศร้า ความวิตกกังวล ปัญหาจิตใจและอารมณ์อื่นๆ ที่สามารถทำให้ผู้ถูกรบกวนทางสุขภาพทางจิตรู้สึกไม่สบายหรือไม่มีความสุข *ติดเกม* การเล่นเกมหรือกิจกรรมบางอย่างที่ทำให้ผู้เล่นมีความต้องการหรือผู้เล่นไม่สามารถควบคุมการเล่นได้อย่างเหมาะสม ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางจิต *ยาเสพติด* การใช้ยาเสพติดที่สามารถทำให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพทางจิตและทางกาย มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว *โรคระบาดในมนุษย์* การระบาดของโรคที่สามารถติดต่อได้ในมนุษย์ เช่น โรคติดต่อทางอาหาร ไข้หวัด, หรือโรคติดต่อทางเพศ *ภัยไซเบอร์* การก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือผลกระทบทางสุขภาพจากกิจกรรมทางไซเบอร์ เช่น การโจมตีไซเบอร์ การละเมิดความเป็นส่วนตัวออนไลน์ หรือการนำข้อมูลไปใช้อย่างไม่เหมาะสม *การพนัน* การมีพฤติกรรมการเล่นที่มีผลกระทบต่อสุขภาพทางจิตและทางสังคม เช่น การเสพติดการพนัน การสูญเสียทรัพย์สิน และปัญหาทางครอบครัว *มลภาวะเป็นพิษ* การปล่อยสารเคมีหรือมลภาวะในสภาพแวดล้อมที่สามารถทำให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพ ได้แก่ มลภาวะอากาศ น้ำ และดิน *โรคระบาดในสัตว์* การระบาดของโรคที่สัตว์สามารถถ่ายทอดได้

ไปยังมนุษย์ เช่น ไข้หวัด H5N1 หรือไวรัสโคโรนา และภาวะทุพโภชนาการ สภาพที่ผู้คนไม่ได้รับโภชนาการที่เพียงพอ เป็นไปได้ทั้งการบริโภคอาหารมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ทำให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจมีความสำคัญมาก และสามารถส่งผลกระทบต่อทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคคลด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

สรุปได้ว่า ความเสี่ยงในสถานศึกษาดังกล่าวที่ทำให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านการศึกษาและสุขภาพของนักเรียนและบุคลากร โดยการเผชิญหน้ากับความเครียดเหล่านี้ มีผลกระทบต่อการศึกษาด้านคุณภาพของการเรียนรู้จากความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การเสี่ยงต่อความปลอดภัย หรือปัญหาทางสังคม ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และการสูญเสียเวลาเรียน ส่วนผลกระทบทางสุขภาพกายภาพ สภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยหรือมีความเสี่ยงอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และผลกระทบทางจิตใจ ทำให้ความกังวล ความเครียดหรือภาวะซึมเศร้าของนักเรียนและบุคลากร เหล่านี้จำเป็นต้องมีแนวทางจัดการความเสี่ยง เพื่อลดความเสี่ยงที่เป็นไปได้และเตรียมความพร้อมในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ด้วยการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน บุคลากร และผู้เกี่ยวข้อง สามารถช่วยลดความเสี่ยงและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและสมบูรณ์ทั้งทางกายภาพและจิตใจ

มาตรการสถานศึกษาปลอดภัยเพื่อลดความเสี่ยง

มาตรการสถานศึกษาปลอดภัย มุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยเน้นมาตรการ 3 ป ประกอบด้วย ป้องกัน ปลูกฝัง ปราบปราม มีรายละเอียดดังนี้

1. การป้องกัน การดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุบัติเหตุ หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การประเมินปัจจัยเสี่ยงของสถานศึกษา 2) การกำหนดพื้นที่ความปลอดภัย 3) การจัดทำแผนความปลอดภัยสถานศึกษา 4) การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษา 5) การจัดโครงสร้างบริหารจัดการความปลอดภัยสถานศึกษา 6) การจัดโครงสร้างข้อมูลสารสนเทศความปลอดภัยสถานศึกษา 7) การสร้างการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย 8) การจัดระบบช่องทางการสื่อสารด้านความปลอดภัยสถานศึกษา 9) การจัดระบบคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 10) การประเมินนักเรียนรายบุคคล ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และความต้องการช่วยเหลือ

2. การปลูกฝัง การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึกและเจตคติที่ดีและการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะในการป้องกันภัยให้แก่ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างจิตสำนึก ความตระหนัก การรับรู้ และความเข้าใจด้านความปลอดภัยให้กับตนเองและผู้อื่น 2) การจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยให้แก่

นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง 3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์ และสมรรถนะด้านความปลอดภัยให้แก่นักเรียน

3. การปราบปราม หมายถึง การดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือ เยียวยา พิณฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ประกอบด้วย 1) การจัดการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) การดูแลช่วยเหลือ เยียวยา พิณฟู จิตใจบุคคลผู้ประสบเหตุความปลอดภัย และ 3) การดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษา (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2566)

จากข้อความข้างต้น มาตรการสถานศึกษาปลอดภัยเพื่อลดความเสี่ยง เป็นขั้นตอนการดำเนินการ เริ่มต้นจากการวางแผนการดำเนินงาน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ สังเกตเฝ้าดูความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เมื่อพบความเสี่ยงลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหาทันที นำเสนอผลการดำเนินการ เพื่อตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขในการช่วยเหลือ

การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม

การวางแผนความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อสร้างความปลอดภัยที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งที่เป็นพื้นฐานในการวางแผนการทำงานกระบวนการ PDCA ประกอบด้วย Plan (การวางแผน) Do (การลงมือปฏิบัติ) Check (การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน) และ Act (การปรับปรุงแก้ไข) เป็นวงจรการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เหมาะสำหรับการวางแผนด้านความปลอดภัย (โสฬส เพ็งเหมือน, 2565: 178) และอีกหนึ่งแนวทางที่สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดยึดในการปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษาใช้หลัก 3 ป ได้แก่ การป้องกัน ปกป้อง และปราบปราม แนวทางดังกล่าวจะสำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการบริหารสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการดำเนินงานขั้นตอนที่ชัดเจนและครอบคลุมอย่างต่อเนื่อง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553; อ่างถึงใน ณชัชศ ฐิติธนภูมิ, 2566: 191-192) ดังนั้น แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องมีขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินงาน 2) ความรู้ความเข้าใจทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ 3) สังเกตเฝ้าดูความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น 4) ลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหา 5) นำเสนอผลการดำเนินงาน 6) ตรวจสอบ ประเมินผล และ 7) ปรับปรุงแก้ไข มีรายละเอียดดังนี้

1) P: Plan ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน เริ่มต้นด้วยการแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินการด้านความปลอดภัย และมอบหมายงานต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา คณะทำงานจะต้องจัดทำแผนการดำเนินงานที่เน้นทางปฏิบัติและแนวทางการดำเนินงานที่เน้นการป้องกันโดยใช้หลัก 3ป ได้แก่ ป้องกัน ปกป้อง และปราบปราม

การประชาสัมพันธ์กิจกรรมเป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานความปลอดภัยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่นการประชุมผู้ปกครอง, การจัดพับ, เว็บไซต์โรงเรียน, Line Group, และ Facebook เพื่อให้คนทั้งในสถานศึกษาและสังคมมีความเข้าใจและร่วมมือในการป้องกันภัย การร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: คณะทำงานควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและจัดการภัยในสถานศึกษา

2) L: Learn การเรียนรู้และการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องเตรียมตัวในการดำเนินการความปลอดภัยสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติการจัดการอบรมเพื่อเตรียมนักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ในการดำเนินการความปลอดภัยสถานศึกษาการอบรมควรเน้นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจทั้งหลักการและวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวทางการดำเนินการที่ได้รับการแนะนำจากคู่มือความปลอดภัยสถานศึกษา เรียนรู้จากประสบการณ์และการวิเคราะห์ข้อมูลจากเหตุการณ์ความปลอดภัยที่ผ่านมา การศึกษานี้เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ การทำขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยให้คณะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมและเข้าใจทั้งทฤษฎีและปฏิบัติในการดำเนินการความปลอดภัยสถานศึกษา การเรียนรู้นี้เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่เน้นการสะสมและการนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง เพื่อให้มีการเรียนรู้และปรับปรุงตามประสบการณ์ที่ต่างกันไปในสถานศึกษา

3) O: Observe เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งเน้นการสังเกตและวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างใส่ใจและมีระเบียบวิธี โดยการแบ่งคณะทำงานเป็นทีมมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการความปลอดภัย แต่ละทีมมีความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการเฝ้าดูและจัดการกับประเภทของความเสี่ยงที่ได้รับมอบหมาย แต่ละทีมต้องเฝ้าสังเกตภัยที่เป็นไปได้ทั้ง 4 กลุ่มภัยที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา การสังเกตควรมีการระบุและบันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ การประเมินความเสี่ยงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อให้เข้าใจถึงระดับความเสี่ยงที่เป็นไปได้จากทุกกลุ่มภัย การวิเคราะห์ความเสี่ยงทั้งปัจจุบันและอนาคต เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการและลดความเสี่ยงหาแนวทางในการแก้ไขหลังจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงแล้ว จะต้องกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือลดความเสี่ยง นำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียน การดำเนินการตามขั้นตอนสังเกต เฝ้าระวังนี้ช่วยให้โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมและสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ฉุกเฉินหรือความเสี่ยงได้ดียิ่งขึ้น การทำในลักษณะนี้จะช่วยให้มีการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพและอยู่ภายใต้การควบคุม

4) D: do เป็นขั้นตอนที่ทีมงานในแต่ละทีมได้ลงมือปฏิบัติอย่างเต็มที่ในกระบวนการแก้ไขปัญหาและการจัดการความเสี่ยงที่พบเจอในโรงเรียนตามหลัก 3 ป ประกอบด้วย การป้องกัน การปลุกฝัง และการปราบปราม เพื่อสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นให้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

รวมทั้งผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและเกิดความปลอดภัยในโรงเรียน

5) P: presentation เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการโครงการหรืองานที่ดำเนินไปตามแผนที่กำหนดไว้ มีลำดับการดำเนินงาน โดยคณะกรรมการจะทำการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ โดยให้ความสำคัญกับการเสร็จสิ้นงานตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนการทำงาน มีการนำเสนอผลการปฏิบัติงาน เมื่อกิจกรรมทั้งหมดเสร็จสิ้นตามที่วางไว้ในแผน คณะทำงานจะทำการนำเสนอผลการปฏิบัติงานต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งข้อมูลและรายละเอียดในการนำเสนอ คณะทำงานจะนำเสนอข้อมูลและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ซึ่งรวมถึงผลการปฏิบัติงานที่ได้รับ ปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางการแก้ไข เพื่อให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำเสนอจะเป็นโอกาสในการสื่อสารกับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เข้าใจถึงผลการดำเนินงานและสามารถตัดสินใจหรือให้คำแนะนำต่อไป กล่าวคือ การนำเสนอผลการดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการวางแผน ซึ่งช่วยให้ทีมงานและผู้บริหารทราบถึงความก้าวหน้าของงานและสามารถปรับปรุงหรือปรับแผนการทำงานต่อไปได้ตามความเหมาะสม

6) A: assessment การประเมินผลและการตรวจสอบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นกระบวนการที่กำหนด โดยที่ผู้บริหารและกรรมการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานมีขั้นตอนหลัก ดังนี้ 1) การตรวจสอบตรวจสอบข้อมูลและกระบวนการต่างๆ เพื่อประเมินว่าการดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย มาตรฐาน และกฎระเบียบ 2) การติดตามเกี่ยวข้องกับการสังเกตการณ์และระบบต่างๆ เพื่อตรวจสอบว่ากิจกรรมได้ดำเนินไปตามแผนหรือไม่ และทำการปรับปรุงเมื่อจำเป็น 3) การประเมินผล เกี่ยวข้องกับการวัดผลการดำเนินงาน เพื่อหาว่าได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายหรือไม่ 4) การสรุปผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่นำข้อมูลจากการตรวจสอบ การติดตาม และการประเมินผลมารวมกัน เพื่อให้คณะผู้บริหารและกรรมการได้ภาพรวมที่ชัดเจนเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน รวมถึงการให้คำแนะนำและตัดสินใจเพื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานหรือทำการแก้ไขเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้นในอนาคต

7) I: improvement เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและคณะกรรมการร่วมกันดำเนินการเพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงานที่ยังไม่สำเร็จและพัฒนาผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อให้ระบบหรือกระบวนการทำงานเกิดประสิทธิผลสูงสุด ขั้นตอนหลักของการปรับปรุงและแก้ไขรวมถึงการทบทวนผลการดำเนินงานที่ไม่ได้ตรงตามเป้าหมาย การวิเคราะห์ปัญหาความเสี่ยง และการพัฒนาแผนการปรับปรุง นอกจากนี้ยังรวมถึงการดำเนินการตามแผนและการติดตามผล ซึ่งจะช่วยให้ผลการดำเนินงานมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและสามารถรายงานผลต่อสาธารณะชนได้

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ วัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความท้าทายในด้านการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจ และสังคมโลก จึงมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษา "วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ" มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและปลอดภัยทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมและการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถป้องกันและรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจำแนกภัยที่เป็นไปได้ในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) และภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) โดยการจัดการความเสี่ยงและการดูแลความปลอดภัยในแต่ละกลุ่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ได้ดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อเป็นการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติและจัดทำคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา และตระหนักถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน ปัญหาความปลอดภัยเกิดขึ้นหลายรูปแบบ และส่วนใหญ่นักเรียนเป็นผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งที่เกิดจากภายในและภายนอกโรงเรียน จึงขอความร่วมมือให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยตามบริบทของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา, 2566)

โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาวกำหนดเป้าหมายที่สำคัญ ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยให้กับนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนได้นำแนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมทั้งหมด 14 กิจกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายหลักด้านความปลอดภัย เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับรู้สึกถึงความอุ่นใจและมั่นใจในการให้การศึกษาที่โรงเรียนนี้

วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาปลอดภัย

สถานศึกษาปลอดภัยในโรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว มีเป้าหมายที่จะสร้างการร่วมมือและความตระหนักรู้ในเรื่องของความปลอดภัยในโรงเรียนร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนทักษะความปลอดภัย การทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษารอบด้าน เพื่อให้ให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัยในโรงเรียน มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความปลอดภัยในทางทฤษฎีและปฏิบัติ โดยทั้งนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาจะได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยในโรงเรียน วิธีการปฏิบัติใน

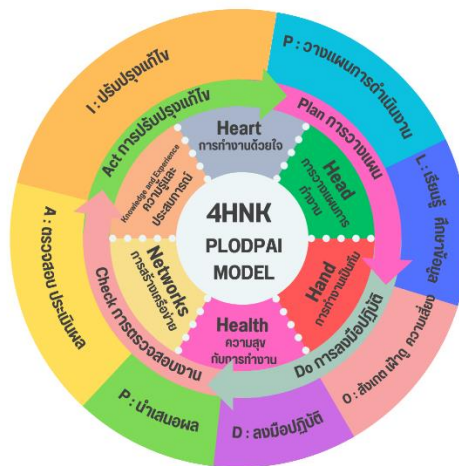
สถานการณ์ฉุกเฉิน และการระวังความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา การเน้นที่ความรู้และความเข้าใจใน ด้านนี้จะช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมั่นคงในโรงเรียน

เป้าหมายการดำเนินงานด้านปริมาณและคุณภาพ

การดำเนินงานด้านปริมาณ คือ นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษามีการเข้าร่วม กิจกรรมเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียนร้อยละ 80 และส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับในการดูแลและ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเชิงคุณภาพ 1) นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจถึงเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างถูกต้อง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน บ้านหรือชุมชน 2) ครูมีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านความปลอดภัย สามารถสอนและแนะนำนักเรียนในเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียน 3) ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามี การวางแผนและดำเนินการเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความสามารถใน การจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน ดังนั้น การดำเนินงานนี้ไม่เพียงแต่เน้นที่การเข้าร่วมกิจกรรมในเชิงปริมาณ เท่านั้น แต่ยังเน้นในการสร้างความเข้าใจและความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียนในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติใน ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการดำเนินงาน

สถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว ดำเนินตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็น ส่งเสริมความร่วมมือ โดยมีลักษณะเด่นเริ่มต้นจาก 1) การทำงานด้วยใจ การเข้าใจและฟังข้อเสนอแนะจาก ทีมงาน 2) การวางแผนการทำงานและสร้างเป้าหมายที่ชัดเจน 3) การทำงานเป็นทีม เพื่อเสริมสร้าง ความสามารถและประสิทธิภาพการทำงาน 4) การมีความสุขกับการทำงาน เป็นการสร้างวัฒนธรรมการ ทำงานที่สร้างสรรค์และสนุกสนาน 5) สร้างเครือข่าย สร้างระบบและร่วมมือทั้งภายในและภายนอก และ 6) ความรู้และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและการเรียนรู้ร่วมกันที่ยืดหยุ่นและทันสมัย เป็นสิ่งที่ จำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นทีม เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็น ระบบตามแนวคิด PLODPHI MODEL ดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินงาน 2) ความรู้ความเข้าใจทั้งทฤษฎีและ ปฏิบัติ 3) สังเกตเฝ้าดูความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น 4) ลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหา 5) นำเสนอผลการดำเนินงาน 6) ตรวจสอบ ประเมินผล และ 7) ปรับปรุงแก้ไข มาใช้ในการดำเนินงาน สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม 4HNK+PLODPAI MODEL

ที่มา: พัฒนาและสังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง ได้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิด 4HNK+PLODPAI MODEL โดยเกิด 1) ประโยชน์ต่อนักเรียนเกิดความตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยงต่าง ๆ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีและการสร้างเสริมประสบการณ์ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ การคุ้มครอง สวัสดิภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง 2) ประโยชน์ต่อครูและผู้บริหาร วางแผนและการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและประสานงานภาคีเครือข่ายในการปฏิบัติ 3) เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนสามารถเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ด้านความปลอดภัยสถานศึกษา และ 4) เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม เกิดความเชื่อมั่นต่อสถานศึกษาและให้ความไว้วางใจในการให้นักเรียนมาศึกษาเล่าเรียนและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ผลที่เกิดขึ้น นักเรียน นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการ ผู้เกี่ยวข้องมีความปลอดภัยในชีวิตของตนเอง รวมทั้งมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากความเสี่ยงต่าง ๆ ลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 88.51

บทสรุป

จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดห้วยน้ำขาว โดยมีจุดเด่นเริ่มต้นจาก 1) การทำงานด้วยใจ การเข้าใจและฟังข้อเสนอนั้นจากทีมงาน 2) การวางแผนการทำงานและสร้างเป้าหมายที่ชัดเจน 3) การทำงานเป็นทีม เพื่อเสริมสร้างความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงาน

4) การมีความสุขกับการทำงาน เป็นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สร้างสรรค์ 5) สร้างเครือข่าย สร้างระบบ และร่วมมือทั้งภายในและภายนอก และ 6) ความรู้และประสบการณ์ เสริมสร้างศักยภาพและการเรียนรู้ร่วมกันที่ยืดหยุ่นและทันสมัย เพื่อสร้างความปลอดภัยตามขั้นตอนที่ชัดเจนและครอบคลุมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบตามแนวคิด PLODPHI MODEL ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วางแผนการดำเนินงาน 2) เรียนรู้ ศึกษาข้อมูล 3) สังเกต ฝ้าดู ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น 4) ลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหา 5) นำเสนอผลการดำเนินงาน 6) ตรวจสอบ ประเมินผล และ 7) ปรับปรุงแก้ไข ตามที่โรงเรียนวัดห้วยน้ำขาวนำแนวทางเหล่านี้มาใช้ ส่งผลให้นักเรียนและครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษามีความปลอดภัยด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต นำไปสู่คุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น รวมทั้งมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุลดลงจากเดิมทำให้เกิดความไว้วางใจผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกระดับและสร้างความเชื่อมั่นในการศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค. (2566). ความปลอดภัยของนักเรียนในช่วงเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566. <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230521103129329>
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). พระราชบัญญัติคุ้มครอง เด็ก พ.ศ. 2546. (2 ตุลาคม 2546). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่มที่ 120 ตอนที่ 95 ก
- กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(10), 82.
- ณชัชฎ์ จิตินันท์. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(2), 191-192.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2551). *กรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 46). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มนตรา พิกมกคล. (2564). การประเมินผลโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนราชานุบาลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(4), 83.
- วรรณภา ใจเย็น. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. In *Proceeding National & International Conference*, 2(14), 1110-1111.
- ศุภร ณะภาณ. (2564). การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสหศาสตร์*, 21(1), 66.

- ศุภลักษณ์ ปะโปตินัง. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. *วารสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6(2), 111-112. <https://doi.org/10.2774.EDU2023.2.260359>
- โสฬส เพ็งเหมือน. (2565). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 7(2), 178.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แถลง 12 นโยบายการจัดการศึกษา 7 วาระเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการ*. <https://moe360.blog/2021/03/29/29-3-2564/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *สพฐ. เตรียมความพร้อมการเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เน้นความปลอดภัย เข้าถึงนักเรียนรายบุคคล*. <https://www.obec.go.th/archives/827916>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. (2566). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา*. <https://web.trat-edu.go.th/>
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566) : การเน้นย้ำมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษา เพื่อเฝ้าระวังนักเรียนและนักศึกษาในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ส่งผลกระทบเชิงลบ. https://www.nakhonlocal.go.th/datacenter/doc_download/a_190123_140226.pdf